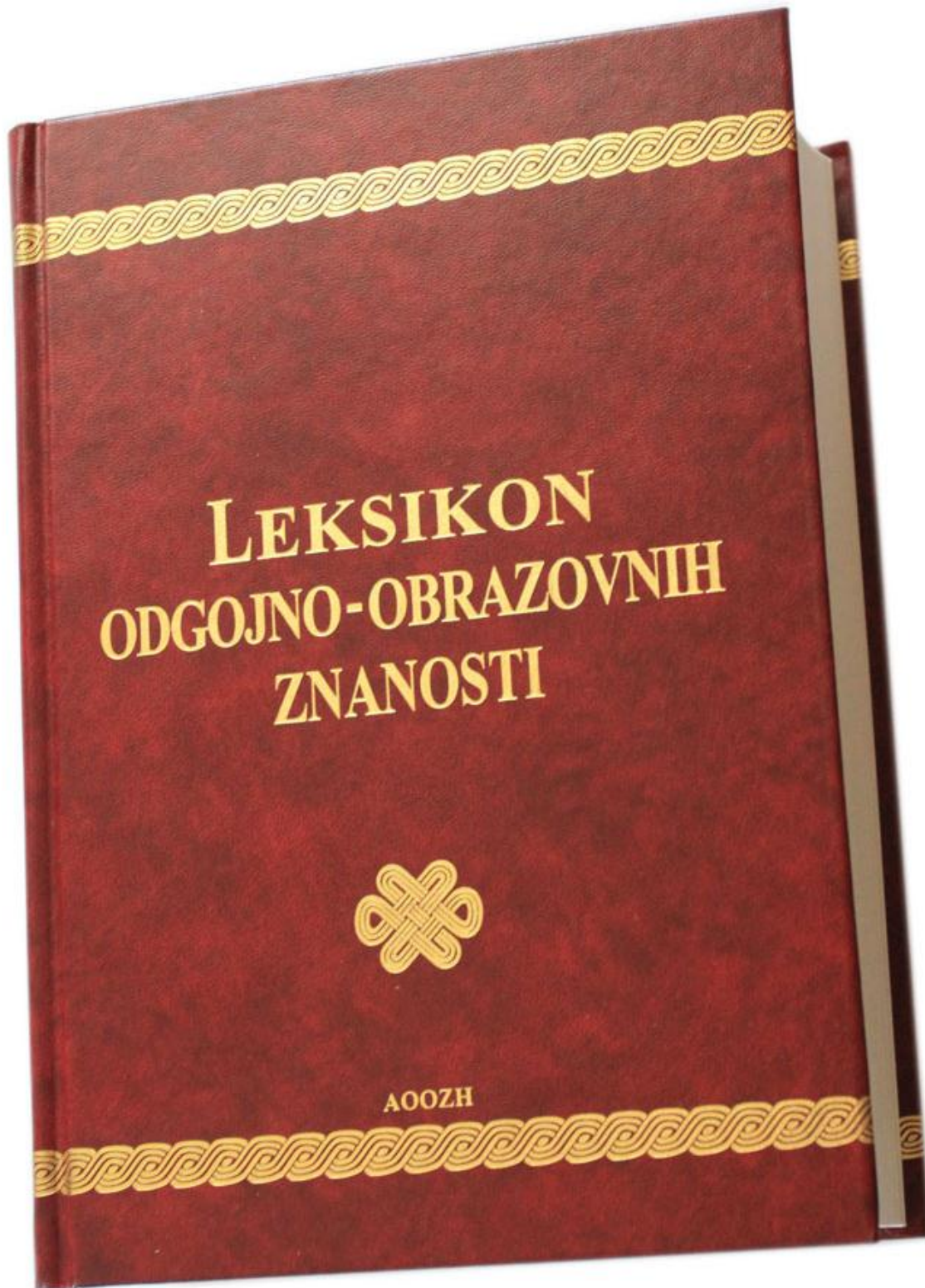

LEKSIKON ODGOJNO-OBRAZOVNIH ZNANOSTI

AKADEMIJA ODGOJNO-OBRAZOVNIH ZNANOSTI HRVATSKE
ZAGREB, 2017.

Naslov izvornika:

FACOLTÀ DI SCIENZE DELL'EDUCAZIONE
UNIVERSITÀ PONTIFICIA SALESIANA

Dizionario di scienze dell'educazione

Seconda edizione riveduta e aggiornata a cura di:
José Manuel Parello – Guglielmo Malizia – Carlo Nanni

© 2008 by LAS – Libreria Ateneo Salesiano
Piazza dell' Ateneo Salesiano 1, 00139 ROMA

Hrvatsko izdanje:***Leksikon odgojno-obrazovnih znanosti***

© 2017. Akademija odgojno-obrazovnih znanosti Hrvatske
Savska cesta 77, 10000 Zagreb

Urednik:

Mr. sc. Ivan Marijanović

Uredničko vijeće:

Prof. dr. Zoran Curić, prof. dr. Dražan Dizdar, prof. emeritus Vladimir Findak, prof. dr. Rea Fulgosi-Masnjak, prof. dr. Vlado Jukić, prof. dr. Tonči Matulić, prof. dr. Dragan Milanović, prof. dr. Ivan Prskalo, prof. dr. Ružica Razum, prof. dr. Vlado Šakić, prof. dr. Vladimir Šimović, prof. dr. Željko Tanjić, prof. dr. Mario Vasilj, prof. dr. Vladimir Vujčić

Recenzenti:

Prof. dr. Ante Bežen, izv. prof. dr. Ana Thea Filipović, izv. prof. dr. Ante Pavlović, prof. dr. Marko Pranjić

Prijevod: mr. sc. Ivan Marijanović

Jezična lektura: + akademik Ante Stamać

Korektura: Ambrozije Matušić

Korice: Igor Krstičević

Tisak: Recom d.o.o.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ovog izdanja ne smije se umnožavati ili javno reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog odobrenja nakladnika.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000953534.

ISBN 978-953-96308-1-0.

Tiskano u Hrvatskoj u veljači 2017.

PREDGOVOR

HRVATSKOM IZDANJU

Kratka povijest hrvatskog izdanja Leksikona

1. *Habent sua fata libelli* (*Knjige imaju vlastitu sudbinu*) poznata je izreka antičkoga gramatičara Terencijana Maura, koja se može dobro primijeniti na ovaj *Leksikon*. Naime, 1997. god. izašlo je prvo izdanje leksikona (*Dizionario di scienze dell'educazione*) koji je priredio Fakultet odgojnih znanosti Salezijanskog papinskog sveučilišta u Rimu, a izdala tri renomirana izdavača: ELLE DI CI i SEI iz Torina te LAS iz Rima. Djelo je vrlo dobro prihvaćeno i brzo rasprodano, a prevedeno je i na druge jezike...

2. Drugo popravljeno i prošireno izdanje *Leksikona* izašlo je 2008. god. U njemu su 184 autora obradila najaktualnije odgojno-obrazovne teme i probleme. Zastupljene su ponajviše zemlje u kojima se odgojno-obrazovna problematika najviše proučava, tako da se *Leksikon* može držati vrsnom sintezom stvarnog stanja i sadašnjeg znanja o odgojno-obrazovnoj problematici. U novom izdanju došlo je do značajnih promjena a to su: a) *uvođenje novih jedinica*, autora i tema; b) *prerada nekih tekstova* što je dovelo do većih zahvata; c) *pregled svih tekstova* s manjim ispravcima; d) *osuvremenjenje bibliografije*, dodavanje nekih osobito važnih te ispuštanje drugih manje značajnih naslova. Obradeno je 983 samostalne jedinice (u hrvatskom izdanju 986) te 605 natuknica i uputa na opće jedinice, ukupno 1591 pojam. Sav taj zahtjevan posao nužno se moralo odraziti i na vremensko trajanje prijevoda. *Leksikon* ima 1384 stranice...

3. Ovdje je potrebno dati objašnjenje povezano s naslovom djela. Iako je izvorni naziv: *Dizionario di scienze dell'educazione* (*Leksikon odgojnih znanosti*), zbog stvarnog sadržaja koji *Leksikon* obrađuje, a to je odgoj i obrazovanje te znanosti koje se time bave, hrvatski prijevod glasi *Leksikon odgojno-obrazovnih znanosti*. To je točan i vjeran odraz stvarnog sadržaja *Leksikona*, kojemu se sadržajno ništa ne mijenja, ali se daje bolji uvid u taj sadržaj. Tome ide u prilog i činjenica da u talijanskom riječ *educazione* ima šire značenje nego *odgoj* u hrvatskom, tako da osim odgoja podrazumijeva obrazovanje i prosvjetu, iako za te pojmove postoje posebni izrazi. To se bogatstvo i fluidnost značenja odražava u *Leksikonu* (slično engl. *education*). Valja spomenuti da u suvremenoj literaturi još uvijek postoji rasprava o odnosu između odgoja i obrazovanja, o njihovoj nadređenosti ili podređenosti, ali uglavnom se drži da je njihov odnos korelativan i komplementaran, tako da odgoj više označava formiranje stavova, a obrazovanje spoznajne procese.

4. Pozoran i stručan čitatelj otkrit će određene nijanse u opisu i tumačenju pojedinih pojmova odgojno-obrazovnog sustava i sustava odgojno-obrazovnih znanosti koji katkad u *Leksikonu* imaju drukčije naglaske nego u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu. Posebno to vrijedi za pojmove pedagogija, didaktika, metodika, metodologija, koji se djelomično preklapaju ili se oslanjaju jedni na druge, dok se, primjerice, edukologija ne spominje. To se duguje činjenici da talijanska i hrvatska znanstvena zajednica pripadaju različitim ali komplementarnim provenijencijama; hrvatska se povijesno i tradicijski više veže uz srednjoeuropsko područje, dok se talijanska, uza svu svoju bogatu produkciju i tradiciju, u novije vrijeme sve više okreće angloameričkoj znanstvenoj proizvodnji (ne samo) na odgojno-obrazovnom području. Poštujući izvornost teksta, koji je u prijevodu sačuvan u slovu i duhu, uočava se potreba da se ovom *Leksikonu* pridruži i drugi svezak, koji će, osim hrvatskih sadržaja koji će u njemu biti obrađeni, istaknuti i hrvatski pristup odgojno-obrazovnoj problematici i sustavu odgojno-obrazovnih znanosti.

5. *Leksikon* sabire široko znanje raznih kultura, naroda i jezika, stečeno višestoljetnim iskustvima i promišljanjima. Taj se trag može pratiti i kroz jezične izričaje. Kadšto su ti izričaji u izvorniku ovog *Leksikona* ostavljeni u originalu (grč., lat., engl., fr., njem., šp. ili nekom drugom jeziku), bilo da su “teško prevodivi” (možda i radi komotnosti i pomodarstva), ili kao “tehnički termini” s pretpostavkom da ih čitatelji razumiju. Ne podcjenjujući znanje naših čitatelja, držim ipak da je dobro prevesti i te izraze radi boljeg razumijevanja i ispravnije uporabe ili otvaranja neke nove perspektive. To ujedno znači prihvatiti određeni rizik “drukčijeg” prijevoda od postojećih, ali i to može biti neko “obogaćenje”. Ponegdje su i sami izvorni izrazi višeznačni pa je valjalo izabrati one koji odgovaraju sadržaju predmeta i duhu hrvatskog jezika

(vjernost jeziku s kojega se prevodi i vjernost jeziku na koji se prevodi). U tome su posebnu pomoć i doprinos dali stručni i jezični lektori. Zato im od srca zahvaljujem, uvjeren da su taj posao obavili na opće zadovoljstvo! Ipak, kao i svako ljudsko djelo, i ovo je podložno mogućim nedostacima. Stoga hvala svima na kritikama i sugestijama koje mogu utjecati na ozbiljnije promišljanje i poboljšanje naše teorije i prakse.

Značenje Leksikona za naše odgojno-obrazovne i prosvjetne prilike

6. U našoj bližoj i daljnjoj prošlosti znalo se pristupati raznim reformama obrazovanja i školstva, ne ulazeći u dublje razloge i korijene problematike. Očitovalo se tako nedovoljno poznavanje uzroka, zanemarivala su se ili previdjela povijesna i kulturna dostignuća – svjetska, europska i hrvatska, nije bilo dovoljne jasnoće ciljeva i strategija, a vodilo se više dobrim željama nego zbiljskim potencijalima i mogućnostima osoba i ustanova, koje su nositelji svake reforme. Ovaj *Leksikon* može pomoći ponajprije u objektivnom sagledavanju problematike, u jasnom prezentiranju dostignutih ishoda na svjetskoj, osobito europskoj razini, u traženju i pronalaženju određenih rješenja i perspektiva za bližu budućnost. Sve to može biti vrijedno uporište za postizanje boljih rezultata svake reforme.

Terminologija, struktura jedinica i bibliografija

7. Iako je terminologija *Leksikona* stručna i znanstvena, te kao takva nužna za prezentiranje i razumijevanje određene problematike, nastojalo se da jezik bude razumljiv prosječno naobraženu čitatelju i studentu korisniku. Zato su pojedini stručni izrazi prevedeni ili dovedeni u neko bliže specifično značenje izvornog izraza. Kadšto se (u zagradi) dodaju i drugi izrazi kako bi pomogli čitatelju u boljem shvaćanju pojma o kojemu je riječ, ili u točnijem određenju njegova specifičnog značenja.

8. Redovito se kao odredbena jedinica uzima imenica (npr. *odgoj, škola, razvoj*), a zatim slijede poblize odrednice (*kršćanski odgoj, slobodna škola, moralni razvoj*). Boljem razumijevanju služe i pojedine natuknice koje upućuju na pojmove obrađene u posebnim jedinicama. Sve su jedinice složene abecednim redom. Lako i brzo snalaženje omogućuje *Tematsko kazalo*, koje okuplja srodne jedinice, npr. *škola*: laička, poljoprivredna, radnička, slobodna, večernja, te *Pojmovno kazalo*, koje donosi popis obrađenih pojmova i predmeta.

9. Na kraju svake jedinice navodi se *bibliografija*. Ona ostaje neprevedena, jer je to počesto talijanski prijevod drugih izvora. Na hrvatskom postoje poneki prijevodi tih izvornih djela, pa nije potrebno prevoditi ih preko talijanskog posredovanja. Ova bibliografija nije iscrpna, nego temeljna i polazišna, i kao takva dobar je poticaj za daljnje proučavanje.

Zahvala suradnicima

10. *Srdačna hvala* svim suradnicima, osobito lektorima i recenzentima, koji su izravnim radom ili korisnim savjetima pridonijeli da ovo djelo ugleda svjetlo dana. Neka bude na dobrobit mladima u njihovu odgoju i obrazovanju, odgajateljima i učiteljima te svima odraslima u njihovu trajnom usavršavanju i osuvremenjavanju.

Zgodno je sada navesti cjelovitu Maurovu izreku: *Pro captu lectoris habent sua fata libelli*, tj. *sposobnosti shvaćanja čitatelja određuju sudbinu knjiga*. Dakle, oni koji se budu služili ovom knjigom odredit će njezinu sudbinu. Nadam se da će ona ponajprije biti na dobrobit čitatelja, a time će i sebi priskrbiti vrijedan spomen.

Izdavanjem ovog *Leksikona* izražavam dužnu zahvalnost svojim profesorima i kolegama s Fakulteta odgojnih znanosti, koji su u ovaj *Leksikon* pretočili dugogodišnji znanstveni rad, bogato iskustvo i veliko znanje objavljeno u brojnim knjigama i studijama. Drago mi je da je to sada dostupno i hrvatskim čitateljima.

U Zagrebu, 31. siječnja 2017.

IVAN MARIJANOVIĆ
urednik hrvatskog izdanja